

О. О. Акімов,
к. держ. упр., доцент, Заслужений економіст України, начальник відділу правового забезпечення, Національна служба посередництва і примирення
ORCID ID:0000-0002-9557-2276

DOI: 10.32702/2306-6814.2020.4.86

ОБГРУНТУВАННЯ ПАРАДИГМИ СИСТЕМОГЕНЕЗУ ДЕРЖАВНО-УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

O. Akimov,
PhD in Public Administration, Associate professor, Honored Economist of Ukraine,
Head of the legal department, National Mediation and Conciliation Service

SUBSTANTIATION OF THE PARADIGM OF THE SYSTEMOGENESIS OF PUBLIC ADMINISTRATION

У статті здійснено обґрунтування парадигми системогенезу державно-управлінської діяльності. Проаналізовано парадигму теоретичних та інституційних передумов застосування системогенезного підходу до державно-управлінської діяльності, зокрема в частині виявлення формуючих чинників.

Визначено, що загальною проблемою у науці та практиці державного управління залишаються процеси систематизації у сфері державно-управлінської діяльності, сфери впливів на здійснення державно-управлінської діяльності, процеси формування складових елементів державно-управлінської діяльності. У зв'язку з цим, аналіз досліджень цієї проблематики потрібно формувати комплексно, з врахування усіх складових елементів здійснення державно-управлінської діяльності, їх взаємозв'язку та тенденцій розвитку. Формування системогенезу державно-управлінської діяльності як парадигми систематизує усі складові системи державного управління, поглиблює знання щодо їх особливостей, встановлює взаємозв'язки, формує напрями державно-управлінської діяльності, підвищує ефективність функціонування як самої системи державного управління, так і державно-управлінської діяльності як однієї з її підсистем.

Проблема застосування системогенезу як парадигми до державно-управлінської діяльності обумовлена: відсутністю концептуальних засад системогенезного розвитку державно-управлінської діяльності; відсутністю врахування системогенезних аспектів розвитку загалом публічного управління, у тому числі і державного управління; розвитком вітчизняної практики здійснення державної служби, професійної діяльності державних службовців у системогенезному вимірі; відсутністю систематизованих, комплексних дослідження щодо проблематики застосування системогенезу як парадигми публічного управління загалом, і до державного управління зокрема.

Щодо напрямку дослідження парадигми системогенезу державно-управлінської діяльності запропоновано розкрити професіоналізацію загалом державної служби, професійну компетентність державних службовців, формування специфічного комплексу функцій і професійних стандартів; інституціоналізацію трудових відносин у сфері державної служби; розвиток інститутів індивідуальної професіоналізації тощо. Виявлено проблемні питання формування системогенезного підходу до здійснення державно-управлінської діяльності у гносеологічному аспекті. Запропоновано можливості застосування окремих методів дослідження державно-управлінської діяльності як системного утворення.

The article substantiates the paradigm of the systemogenesis of public administration. The paradigm of theoretical and institutional prerequisites for the application of a systemogenetic approach to public administration is analyzed, in particular regarding the identification of formative factors.

It has been determined that the general problem in the science and practice of public administration remains the systematization processes in the field of public administration, the sphere of influence on the implementation of public administration, the processes of formation of the constituent elements of public administration. In this regard, the analysis of research on this issue should be formed in a comprehensive manner, taking into account all the constituent elements of the implementation of public administration, their relationship and development trends. The formation of the systemogenesis of public administration as a paradigm systematizes all components of the public administration system, deepens

knowledge on their features, establishes interconnections, forms the directions of public administration, increases the efficiency of functioning of both the public administration system and public administration as one of its subsystems.

The problem of applying systemogenesis as a paradigm to public administration is due to: the lack of conceptual foundations of the systemogenetic development of public administration; the lack of consideration of the systemogenetic aspects of the development of public administration as a whole, including public administration; the development of domestic practice of civil service, the professional activities of civil servants in the systemic genesis dimension; the lack of systematic, comprehensive research on the application of systemogenesis as a paradigm of public administration in general, and to public administration in particular.

In this article, the directions of the study of the paradigm of the systemogenesis of public administration are proposed to reveal in general the professionalization of the civil service, the professional competence of civil servants, the formation of a specific set of functions and professional standards; institutionalization of labor relations in the field of public service; development of institutions of individual professionalization and the like. The problematic issues of the formation of a systemogenetic approach to the implementation of public administration in the epistemological aspect are identified. The possibilities of using individual research methods of public administration as a system of education are proposed.

Ключові слова: державно-управлінська діяльність, тенденції розвитку, системогенез, парадигма, публічне управління, державне управління, державна служба.

Key words: public administration service, development trends, systemogenesis, paradigm, public administration, state power, public service.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Актуальність обґрунтування парадигми системогенезу державно-управлінської діяльності, їх розвиток, наукове підґрунтя та практична реалізація є важливою умовою розвитку вітчизняної науки публічного управління та адміністрування. Розвиток вітчизняного державного управління на сучасному етапі перебуває на етапі пошуку нових шляхів здійснення ефективної державно-управлінської діяльності, з можливістю пропонування кар'єрного зросту для молодих фахівців, залучення ефективного зарубіжного досвіду, розвитку нових професійних стандартів та формування нових компетентностей для державних службовців. Функціонування та розвиток державно-управлінської діяльності як системного утворення потребує як наукового вивчення, зокрема у контексті методологічного його забезпечення, так і розробки практичних рекомендацій для ефективної її здійснення.

Таким чином, загальною проблемою у науці та практиці державного управління залишаються процеси систематизації у сфері державно-управлінської діяльності, сфери впливів на здійснення державно-управлінської діяльності, процеси формування складових елементів державно-управлінської діяльності. У зв'язку з цим, аналіз досліджень цієї проблематики потрібно формувати комплексно, з врахуванням усіх складових елементів здійснення державно-управлінської діяльності, їх взаємозв'язку та тенденцій розвитку. Формування системогенезу державно-управлінської діяльності як парадигми систематизує усі складові системи державного управління, поглиблює знання щодо їх особливостей, встановлює взаємозв'язки, формує напрями державно-управлінської діяльності, підвищує ефективність функціонування як самої системи державного управління, так і державно-управлінської діяльності як однієї з її підсистем.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

Проблематика застосування системології до державного управління розглядається як у наукових працях вчених-адміністративістів, так і представників науки управління, конституційного, трудового, інших галузей права. Наведені в їхніх працях теоретичні положення характеризують сутність та зміст різних понять, підходів, які формують цілісне утворення системи, серед яких яскраво проявлений діяльнісна сутність системи державного управління, а саме: поняття державної служби, державної посади, проходження державної служби, службової кар'єри, професійного навчання та підготовки державних службовців, підвищення рівня компетентності державних службовців, питання оцінки діяльності державних службовців тощо. Теоретичною основою та аналізом практики реалізації основних аспектів державно-управлінської діяльності займалися такі вчені як, В.Б. Авер'янов, Г.В. Атаманчук, В.В. Баштанник, Л.Р. Біла, К.С. Бельський, І.П. Голосніченко, В.М. Горшеньов, І.Є. Данильєва, Є.В. Додін, С.Д. Дубенко, М.І. Іншин, Д.П. Калаянов, Р.А. Калюжний, О.Д. Крупчан, Є.Б. Кубко, Б.М. Лазарєв, В.К. Малиновський, В.М. Манохін, Т.В. Мотренко, О.Д. Оболенський, В.Ф. Опришко, Р.С. Павловський, І.М. Пахомов, С.М. Серьогін, Ю.М. Старілова, В.М. Шаповал, Ю.С. Шемшученко, Л.С. Явич, О.М. Якуба, М.К. Якимчук та ін.

Проблематика застосування системогенезного підходу виявлена і до окремих елементів державно-управлінської діяльності. До прикладу складним та багатоаспектним є поняття посади державної служби, яке за своїм змістом, наповненням, характеристиками, місцем у системі державної служби та іншими особливостями вчені розкривають за допомогою різноманітних методологічних підходів. Дослідниками визначено на основі аналізу історичної традиції процеси становлення і функціонування систем державного управління окремих зарубіжних держав, принципи взаємодії складових такої системи та їх взаємозалежності [3], що дозволяє розк-

рити етапи розвитку державного управління, виявити системогенезний аспект його функціонування.

НЕ ВИРІШЕНІ РАНІШЕ ЧАСТИНИ ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ

Загальною проблемою залишаються дослідження тенденцій розвитку державно-службової діяльності як основи парадигми системогенезу державно-управлінської діяльності. Частинами цієї загальної проблеми, які потребують вирішення, є вибір формуючих критеріїв у державно-управлінській діяльності, взаємозв'язки складових елементів державно-управлінської діяльності, формування визначальних факторів розвитку професійної діяльності державних службовців та органів державної влади. Формування концепту системогенезу державно-управлінської діяльності дозволяє систематизувати складові системи державно-управлінської діяльності, виявити їх особливості, встановити взаємозв'язки, розкрити розвиток, підвищувати ефективність державно-управлінської діяльності.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Мета статті — обґрунтування тенденцій розвитку державно-службової діяльності як основи парадигми системогенезу державно-управлінської діяльності. Об'єктом дослідження є державно-управлінська діяльність. Предметом дослідження є виявлення проблем розвитку державно-службової діяльності як основи парадигми системогенезу державно-управлінської діяльності.

Для цього поставлено такі завдання: а) виявити тенденцій розвитку державно-службової діяльності як основи парадигми системогенезу державно-управлінської діяльності; б) виявити передумови застосування системогенезного підходу до державно-управлінської діяльності; в) виявити проблеми формування системогенезного підходу до здійснення державно-управлінської діяльності у гносеологічному аспекті; г) окреслити методологічні проблеми дослідження та можливості застосування окремих методів дослідження до системогенезного підходу державно-управлінської діяльності.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ З ПОВНИМ ОБґРУНТУВАННЯМ ОТРИМАНИХ НАУКОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

Актуалізовано заявлену наукову проблематику і питаннями реформування державної служби та державного управління як соціального інституту з врахуванням поточних потреб сьогодення. Адже необхідними на сьогодні є: налагодження процесів комунікації між владою та суспільством, робота у напрямі формування якісних кадрів, підвищення якості адміністративних послуг, розвиток компетентностей державних службовців загалом та зокрема морально-етичні, соціокультурні, науково-пізнавальні та інші складові компетентностей. Систематизація, на перший погляд таких різних проблем, по суті, має єдину мету — ефективно здійснення державно-управлінської діяльності. Тому таким важливим для досягнення високих результатів є розгляд і вирішення усіх зазначених проблемних питань у контексті дієвості державного управління як системного утворення.

Отже, проблема застосування системогенезу як парадигми до державно-управлінської діяльності обумовлена: відсутністю концептуальних засад системогенезного розвитку державно-управлінської діяльності; відсутністю врахування системогенезних аспектів розвитку загалом публічного управління, у тому числі і державного управління; розвитком вітчизняної практики здійснення державної служби, професійної діяльності державних службовців у системогенезному вимірі; відсутністю систематизованих, комплексних дослідження щодо проблематики застосування системогенезу як парадигми публічного управління загалом, і до державного управління зокрема.

Частинами цієї загальної проблеми, які потребують вирішення, вважаємо питання формування системогенезу як парадигми державно-управлінської діяльності, а саме: розвиток взаємозв'язків складових елементів системи державного управління, вибір формуючих критеріїв системогенезу як парадигми державно-управлінської діяльності, формування визначальних факторів розвитку та функціонування системних утворень у сфері державного управління.

Так, деякі автори розглядають це явище у площині інших систем, як от виробничі, навчальні, культурні тощо. Зокрема у статті З.К. Айларова, М.Р. Дзагоева "Системогенез основних видів виробничих систем" розглянуто особливості системогенезу основних видів виробничих систем, що відображають підходи до їх формування, вдосконалення і розвитку. Розкрито понятійний апарат і загальна схема системогенезу виробничих систем, основні етапи їх динаміки в 19—21 ст., визначено принципи управління процесом їх розвитку: принцип асинхронного створення і закладки складових компонентів виробничих систем; принцип структурності виробничих систем; принцип поетапного введення в дію виробничих систем. Виділено три основні форми управління процесами освіти і розвитку виробничих систем: на основі зовнішніх факторів середовища, на основі внутрішніх змін, на основі поєднання попередніх форм [1]. У сфері навчальної та професійної діяльності вчені розглядають системогенез у контекстах розвитку та становлення особистості, психологічних аспектів, розвитку професійної компетентності, з позиції забезпечення методологічними розробками у сфері професіоналізації трудового потенціалу тощо [2].

Оскільки в науковому пізнанні структуру будь-якого поняття доцільно розпочинати з вивчення основних аспектів таких двох його основних компонентів, як змісту та обсягу, слід окреслити ці компоненти. Процес вивчення об'єкта поняття "системогенез" та виокремлення окремих його ознак з їх загальної сукупності, які притаманні цьому об'єкту, доцільно здійснити за допомогою методів аналізу та абстрагування. Системогенез — генезис у перекладі з грец. — походження, виникнення — зародження і розвиток, еволюція систем від нижчих форм до вищих, тлумачення етапів цієї еволюції [3]. За Великою медичною енциклопедією (грец. Systema — ціле, складене з частин; genesis — походження) — процес морфофункціонального формування в пре- і постнатальному періодах онтогенезу функціональних систем, що забезпечують можливість пристосування організму до умов навколишнього середовища [4]. Термін "системогенез" проаналізовано та запроваджено до органічних функціональних систем фізіологом,

автором теорії функціональних систем Анохіним П.К. у 70-х роках ХХ ст. [5]. Дискусійним можна вважати питання застосування сформованої автором теорії функціональних систем фізіології до функціонування соціальних функціональних систем. Але, враховуючи той факт, що основою цієї теорії було розкриття самої суті функціональної системи, її змісту та механізмів, принципів, які її формують, виникають передумови вивчення цього явища у інших системах, у тому числі і соціальних. Серед принципів існування функціональних систем у теорії функціональних систем П.К. Анохіна, які проявляються у державно-управлінській діяльності зазначимо такі:

— Принцип фрагментарності. Тобто неоднорідності виявлення формуючих складових у діяльності службовця, постійні змінні складові, відсутність статичності тощо.

— Принцип консолідації складових системи. Тобто, необхідність чи можливість об'єднання складових у систему. Переважання однієї складової системи задає напрям та характеризує усю систему діяльності у даному періоді. Системогенез впливає як на внутрішню структуру системи, так і на взаємовідносини між різними системами чи підсистемами.

— Принцип мінімального забезпечення системи. Тобто наявність мінімально необхідної кількості складових та функціонування їх забезпечення дає змогу формувати нову систему, з формуванням її подальшого розвитку та забезпечення.

Отже, за змістом поняття "системогенез" складатиметься з сукупності ознак, які носять функціональний, організаційний, соціальний характер. За змістовим навантаженням системогенез можна розглядати тільки до наявних системних утворень, однією з ключових характеристик якої є функціонування. Статична система не має потенціалу до розвитку, діяльності, і тому їй не притаманні еволюційні чи інші тенденції. Предметом системогенезу можуть бути як загалом система державного управління, державної служби, так і її підсистеми, у тому числі державно-управлінської діяльності, чи службово-управлінської діяльності як її складового елемента. Тобто вважаємо, що одними з необхідних умов формування парадигми державно-управлінської діяльності мають бути ознаки системних утворень, їх функціонування. До таких системних утворень можемо віднести, наприклад, спеціалізовану державну службу в інституційному аспекті чи систему оцінювання ефективності роботи держслужбовців у функціональному аспекті. У цьому дослідженні парадигма системогенезу [6], сформована на основі концепту системогенезу, застосовується до всіх елементів системи державного управління, тому виокремлено і адміністративні, і психологічні, і соціальні аспекти здійснення державно-управлінської діяльності [7].

Предметом системогенезу як парадигми державно-управлінської діяльності виступатиме система державного управління, тобто процеси, стани, передумови до їх виникнення, механізми, методи, ресурси та способи забезпечення державно-управлінської діяльності.

Для розгляду питання обсягу державно-управлінської діяльності виникає необхідність виокремити її основні елементи, основні з них, які беремо за складові системи у нашому дослідженні:

— організаційно-правова система державно-управлінської діяльності;

— функціонально-компетенційна система державно-управлінської діяльності [8].

— інституційна система державно-управлінської діяльності;

— психологічна система державно-управлінської діяльності.

Отже, застосування концепту системогенезу визначає, що діяльність системи, її компонентів для досягнення мети, дії із застосуванням певних засобів є не що інше, як взаємодія функцій системи та її складових елементів [9].

Зазначені підсистеми виступають похідними від функцій системи, тобто вони формують суть функції системи державно-управлінської діяльності, спрямованої на досягнення цілей основної системи. Таким чином, орієнтуючись на головну мету, зазначені підсистеми виконують свої специфічні функції, і цим самим забезпечують досягнення специфічної мети кожної підсистеми. У сукупності цілі кожної підсистеми формують систематизовану мету системи державно-управлінської діяльності [10]. Наявність у загальносистемної мети підцілей, тобто власних цілей елементів системи, обумовлює формування окремих функцій елементів або декомпозицію загальносистемних функцій. Доцільно зазначити, що реалізація цих функцій спрямована на досягнення мети системи. Таким чином, функції системи та функції елементів системи обумовлюють системно-функціональний аспект формування парадигми системогенезу [11].

Передумовою до виникнення системогенезу як парадигми державно-управлінської діяльності є загалом система державної служби як один з основних видів діяльності держави, пов'язаної з правовим регулюванням усіх аспектів роботи державних службовців та формуванням кадрового потенціалу управління державою. Державна служба має бути однією з таких професій, для якої неодмінними є відповідний рівень професіоналізації державних службовців, а саме їх професійні навички, вміння та знання, переконання, спеціальна освіта службовців. Виконання державними службовцями завдань і функцій держави на професійній основі має гарантувати сталість і стабільність державно-службових відносин, добробут суспільства й силу держави, бездоганність та ефективність управлінської діяльності, її незалежність від можливих політичних змін.

Головни системоутворюючі передумови до виникнення системи державно-управлінської діяльності такі:

— цільова організація функціонування і відповідна їй структура міністерств, департаментів, агентств та інших органів державної влади;

— поєднання однотипної діяльності в єдиних підрозділах органу;

— відповідність і поєднання влади (компетенції);

— диференціація лінійної, функціональної та організаційної діяльності;

— забезпечення розвитку професійної діяльності управлінців.

Щодо виявлення підсистем державно-управлінській діяльності, доцільно розглядати їх діяльність як складову системи державної служби. Виявлення підсистемних елементів державної служби загалом сприятиме формуванню та вивченню підсистем професійної діяльності державних службовців. У цьому контексті можна

погодитися з Ю.М. Старіловим, що державну службу доцільно розглянути в таких аспектах:

— соціальному, тобто державна служба як соціально-категорія, — це професійне здійснення за дорученням держави суспільно корисної діяльності особами, котрі займають посади в органах державної влади та місцевого самоврядування на постійній основі;

— політичному — це діяльність з реалізації державної політики, що пов'язана з досягненням вироблених усіма політичними силами державно-політичних цілей і завдань у суспільстві й державі;

— правовому — це нормативно-правове врегулювання державно-службових відносин, у процесі реалізації яких досягається та/або забезпечується практичне виконання завдань і функцій держави, віднесених до компетенції певного органу державної влади чи місцевого самоврядування, а також тих, що регламентують права, службові обов'язки, повноваження, обмеження, заборони, стимулювання, відповідальність службовців, проходження державної служби, порядок виникнення та розірвання державно-службових відносин тощо;

— соціологічному — це практичне забезпечення чи реалізація завдань і функцій структурних складових державного апарату, компетенції органів державної влади чи місцевого самоврядування та ефективності реалізації завдань і функцій державної служби;

— організаційному — це формування організаційних засад діяльності працівників державного апарату, що співвідносяться зі структурно-функціональною схемою державного механізму та включають побудову і правовий опис ієрархії посад, виявлення, оцінку, стимулювання та відповідальність відповідних працівників;

— процесуальному — це забезпечення умов та реалізація механізмів, технологій і процедур функціонування механізму держави;

— моральному — це формування етичних засад державної служби [12]. Загалом систематизацію державно-управлінської діяльності доцільно розглядати в контексті таких формуючих чинників: а) правові чинники; б) функціональні чинники; в) організаційні чинники; г) інституційні чинники; д) компетентнісні чинники; е) мотиваційні чинники; ж) соціально-психологічні чинники [13].

Важливим у контексті нашого дослідження виявилось застосування поняття самоорганізації у розвитку системогенезу як парадигми державно-управлінської діяльності. Н.А. Липовська зазначає, що для життєдіяльності соціальної системи однаково важливі й управління, і самоорганізація, які є двома сторонами процесу системогенезу. Крім того, стійкі системи можуть існувати тільки в умовах самоорганізації. Погоджуємося з науковцем щодо вивчення питань самоорганізації систем, адже необхідність і природність самоорганізації пояснюється також тим, що державна служба як об'єкт управління має свою внутрішню логіку функціонування й розвитку, що не може бути простим продовженням управлінського впливу, і як керована підсистема має самостійність, автономність [14].

Отже, вивчення впливу самоорганізації на формування та розвиток концепту системогенезу як парадигми доцільно розмежувати на два блоки:

— професійна самоорганізація державних службовців;

— самоорганізація системи державно-управлінської діяльності.

У першому варіанті складовою самоорганізації державного службовця є професійна компетентність. Розглядаючи процес навчання відповідно до професійної самоорганізації, ми можемо говорити про властивий кожному індивіду спосіб засвоєння знань, спосіб присвоєння вмінь та спосіб відтворення навичок, сприйнятих у процесі навчання. Йдеться про самоорганізовану, індивідуальноспрямовану, самодіяльну активність індивіда. Таким чином, у процесі післядипломної освіти управлінець оволодіває та вдосконалює професійні компетентності, набуває комунікативної культури тощо [15]. Проте сам індивід протистоїть світові як самостійний індивідуальний світ "Я", тому самоорганізація постає як умова, процес і результат його особистісного розвитку [16].

У контексті аналізу самоорганізації системи державно-управлінської діяльності основою самоорганізації виступатимуть такі її особливості: самозародження організації, виникнення із деякої сукупності цілісних об'єктів окресленого рівня нової цілісної системи зі своїми специфічними закономірностями; процеси, завдяки яким система підтримує певний рівень організації у разі зміни зовнішніх і внутрішніх умов її функціонування; тип процесів, пов'язаний з удосконаленням та саморозвитком таких систем, що здатні накопичувати та використовувати минулий досвід [10; 20—23].

Прикладом створення функціональних підсистем можна вважати функціональну підсистему протипаводкових заходів єдиної державної системи цивільного захисту, затверджену Міністерством екології та природних ресурсів України у березні 2018 року [17]. У цьому випадку підсистема є складовою єдиної державної системи цивільного захисту та має організаційно-інституційне спрямування. Система володіє чітко прописаними метою створення функціональної підсистеми; завданнями функціональної підсистеми; організаційно-функціональною формою управління функціональною підсистемою; інституційно-організаційним забезпеченням на державному рівні.

Синергетична ж самоорганізація пов'язана з руйнуванням старого режиму і виникненням нової, динамічної структури [18; 19]. Отже, основні ознаки синергетики, які притаманні системі такі: нелінійність; самоорганізація; діалогічність; відкритість системи, її нерівновага. По суті, системогенез як парадигма пояснює те, що система може і сама продукувати те, що їй необхідне. Тобто система, яка може діяти як самостійно, так і управлятися ззовні, має можливість за певних умов функціонувати самостійно та створювати відповідні продукти.

ВИСНОВКИ З ПРОВЕДЕНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ЦЬОМУ НАПРЯМІ

Встановлено, що передумовою до системогенезу як парадигми державно-управлінської діяльності є загалом система державного управління як один з основних видів діяльності держави, пов'язаної з регулюванням усіх аспектів державно-управлінської діяльності. Виявлено, що державно-управлінській діяльності притаманна ціла низка ознак, які мають функціональний, органі-

заційний, соціальний характер, та загалом системний характер. Враховуючи суб'єктну-об'єктну складову державно-управлінської діяльності, з'ясовано, що це системне утворення у складі інших складніших системних утворень, а саме системи державного управління, системи публічного управління. Системогенез як парадигма державного управління має на меті розкрити еволюційні зміни у розвитку сфери державного управління, виявити складні системні утворення у сфері державного управління з позиції їх системогенезного впливу на систему державного управління загалом, розкрити можливості для формування нових підсистем та складових елементів державного управління, виявити критерії та їх впливи на розвиток державного управління.

Доведено, що одними з необхідних умов формування парадигми державно-управлінської діяльності мають бути ознаки системних утворень, їх функціонування та розвиток. Тому застосування системогенезу як парадигми державно-управлінської діяльності є актуальним напрямом дослідження зазначеної проблематики з позиції динаміки та розвитку загалом публічного управління.

Систематизація процесів державно-управлінської діяльності, передумов до її виникнення (правових, організаційних, функціональних, психологічних та інших), забезпечення їх діяльності, принципів здійснення державно-управлінської діяльності, здійснення її оцінки, формування кадрової політики та інші елементи системи державно-управлінської діяльності становить теоретико-методологічну основу для формування системогенезу як парадигми державно-управлінської діяльності.

Література:

1. Айларова З.К., Дзагоева М.Р. Системогенез основных видов производственных систем // Современные проблемы науки и образования. — 2014. — № 1 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.science-education.ru/ru/article/view?id=12113>
2. Системогенез учебной и профессиональной деятельности. Часть I. Методология системогенетического подхода. Конструктивные и деструктивные тенденции профессионального становления и реализации личности: материалы VII Международной научно-практической конференции, 20-22 октября 2015 г., г. Ярославль / Под ред. проф. Ю.П. Поваренкова. — Ярославль: Издательство ООО "Агентство Литера", 2015. — 328 с.
3. Словник системного аналізу проблем державного управління. — Київ: вид-во НАДУ при Президентові України, 2006. — С.71 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://academy.gov.ua/NMKD/library_nadu/Encycloped_vydanniy/f4a14404-2b5a-4031-968c-c95c5a50b4c5.pdf
4. Велика медична енциклопедія // Системогенез [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://бмэ.орг/index.php/СИСТЕМОГЕНЕЗ>
5. Анохин П. К. Философские аспекты теории функциональной системы. — М.: Издательство "Наука". 1978 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://elib.gnpb.ru/text/anohin_filosofskie-aspekty_1978/go,50;fs,1/
6. Акімов О.О. Концепт системогенезу професійної діяльності державних службовців / О.О. Акімов // Інвестиції: практика та досвід. — 2018. — № 23. — С. 133—138.

7. Акімов О.О. Психологічні аспекти проявів корупції в державному управлінні / О.О. Акімов // Державне управління: теорія та практика. — 2014. — № 1. — С. 181—188.

8. Кринична І.П. Компетенційний підхід до професійної діяльності публічних службовців в умовах євроінтеграції / І.П. Кринична, О.О. Акімов // Публічна служба: системна парадигма: кол. моногр. / К.О. Ващенко, С.М. Серьогін, Є.І. Бородін, Н.А. Липовська, Н.Г. Сорокіна [та ін.]; за заг. ред. С.М. Серьогіна. — Дніпро: ДРІДУ НАДУ, 2017. — С. 132—143.

9. Акімов О.О. Системогенез професійної діяльності державних службовців / О.О. Акімов // Теорія та практика публічної служби: матеріали наук.-практ. конф., 21 грудня 2018 р., Дніпро / За заг. ред. С.М. Серьогіна. — Д.: ДРІДУ НАДУ, 2018. — С. 5—7.

10. Акімов О.О. Функціональні чинники системогенезу професійної діяльності державних службовців. Інвестиції: практика та досвід. 2018. № 24. С. 68—74.

11. Акімов О.О. Концепт системогенезу діяльності державних службовців в контексті управління соціальним і гуманітарним розвитком / О.О. Акімов // Проблеми управління соціальним і гуманітарним розвитком: матеріали XII регіон. наук.-практ. конф. за міжнар. участю (30 листопада 2018 р.) / За заг. ред. О.Б. Кіреєвої. — Д.: ДРІДУ НАДУ, 2018. — С. 14—17.

12. Государственная служба и служебное право: учебное пособие / Ю.Н. Стариков. — М.: Норма: НИЦ ИНФРА-М, 2017. — 240 с.

13. Акімов О.О. Соціально-психологічний складник у системогенезі професійної діяльності державних службовців / О.О. Акімов // Публічне адміністрування: теорія та практика. — 2018. — Вип. 2 (20). — Режим доступу: [http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2018-02\(20\)/index.html](http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2018-02(20)/index.html)

14. Липовська Н.А. Системогенез державної служби: теоретичні підходи [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://dridu.dp.ua/konf/konf_dridu/dums_konf_2015/pdf/510.pdf

15. Акімов О.О. Професійні компетенції державних службовців як чинник модернізації вищої освіти / О.О. Акімов // Публічне урядування. — 2016. — № 1. — С. 189—199.

16. Новаченко Т.В. Самоорганізація діяльності державного службовця: вітчизняний та європейський досвід: навч.-метод. матеріали / Т.В. Новаченко; уклад. Н.В. Ясько. — К.: НАДУ, 2013. — 96 с. — С. 33—34.

17. Про затвердження Положення про функціональну підсистему протипаводкових заходів єдиної державної системи цивільного захисту: Наказ Міністерство екології та природних ресурсів України № 86 від 14.03.2018 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/ru/z0406-18>

18. Акімов О.О. Робастність системи професійної діяльності державних службовців: системогенезний контекст. Інвестиції: практика та досвід. 2019. № 5. С. 104—109.

19. Карпа М.І. Функціональний підхід до поняття посади державної служби / М.І. Карпа // Ефективність держ.управління (текст): зб. наук. пр. ЛРІДУ НАДУ, 2014. — Вип. 40. — С. 432—440.

20. Баштанник А.Г. Організаційні засади формування інтегрованих систем публічного управління в контексті європейського інтеграційного процесу / А.Г. Баш-

танник, В.В. Баштанник // Науковий вісник Академії муніципального управління [Текст]. — 2012. — № 4 — С. 15—26. — (Серія "Управління").

21. Баштанник В. Структурні характеристики та тенденції організаційного розвитку національних систем публічного управління в умовах сучасних євроінтеграційних процесів / В. Баштанник // Вісн. НАДУ. — 2009. — № 1. — С. 5—16.

22. Баштанник В. Трансформація державного управління в контексті європейських інтеграційних процесів: монографія / В.В. Баштанник. — Д.: ДРІДУ НАДУ, 2010. — 390 с.

23. Сурай І.Г. Формування та розвиток еліти в державному управлінні: історія, методологія, практика: монографія / І.Г. Сурай. — К.: ЦП "КОМПРИНТ", 2012. — 332 с.

References:

1. Ailarova, Z.K. and Dzagoeva, M.R. (2014), "System genesis of the main types of production systems", *Sovremennyye problemy nauki i obrazovaniya*, [Online], vol. 1, available at: <https://www.science-education.ru/ru/article/view?id=12113> (Accessed 14 Jan 2020).

2. Povarenkov, Yu.P. (2015), "System genesis of educational and professional activities", *Zbirka dopovidei na VII Mizhnarodnii naukovo-praktychnii konferentsii [Methodology of the system-genetic approach. Constructive and destructive tendencies of professional formation and realization of personality]*, Yaroslavl, Russia, 20—22 October.

3. NADU under the President of Ukraine (2006), "A glossary of a systemic problem concerning management", [Online], available at: http://academy.gov.ua/NMKD/library_nadu/Encycloped_vydanniy/f4a14404-b5a-4031-968c-c95c5a50 b4c5.pdf (Accessed 19 Jan 2020).

4. Great Medical Encyclopedia (2018), "Systemogenesis", [Online], available at: <http://бмэ.опр/іndex.php/СИСТЕМОГЕНЕЗ> (Accessed 19 Jan 2020).

5. Anokhin, P.K. (1978), *Filosofskie aspekty teorii funktsional'noj sistemy [Philosophical aspects of the theory of a functional system]*, Nauka, Moscow, Russia.

6. Akimov, O. (2018), "The concept of the system genesis of the professional activities of public servants", *Investytsiyi: praktyka ta dosvid*, vol. 23, pp. 133—138.

7. Akimov, O.O. (2014), "Psychological aspects of corruption in public administration", *Derzhavne upravlinnia: teoriia ta praktyka*, [Online], vol. 1, pp. 181—188, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Dutp_2014_1_23 (Accessed 19 Jan 2020).

8. Krynychna, I.P. and Akimov, O.O. (2017), "Competent approach to professional activity of public servants in the context of European integration", *Publicna sluzhba: systemna paradygma [Public service: a systemic paradigm]*, DRIDU NADU, Dnipro, Ukraine, pp. 132—143.

9. Akimov O.O. (2018), "Systemogenesis of the professional activities of public servants". *Materials of scientific and practical. conf. [Theory and practice of public service]*, Dnipro, Ukraine, 21 December.

10. Akimov, O. (2018), "Functional factors of the system genesis of the professional activities of civil servants", *Investytsiyi: praktyka ta dosvid*, vol. 24, pp. 68—74. DOI: 10.32702/2306-6814.2018.24.68

11. Akimov, O.O. (2018), "The concept of a systemic system of civil servants in the context of social and humanitarian development management". *Materials of the Khll region. scientific and practical. conf. by international participation. [Problems of managing social and humanitarian development]*, Dnipro, Ukraine, 30 November.

12. Starilov, Yu.N. (2017), *Gosudarstvennaja sluzhba i sluzhebnoe pravo [Public service and service law]*, Norma, Moscow, Russia.

13. Akimov, O.O. (2018), "Socio-psychological component in the systemogenesis of the professional activities of public servants", *Public Administration: Theory and Practice*, [Online], Issue. 2 (20). available at: [http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2018-02\(20\)/index.html](http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2018-02(20)/index.html) (Accessed 19 Jan 2020).

14. Lipovskaya, N.A. (2015), "System-generated service: theoretical approaches", [Online], available at: http://dridu.dp.ua/konf/konf_dridu/dums_konf_2015/pdf/510.pdf (Accessed 19 Jan 2020).

15. Akimov, O.O. (2016), "Professional competencies of public servants the factor of modernization of education", *Public administration*, vol. 1, pp. 189—199.

16. Novachenko, T.V and Yasko, N.V. (2013), *Samoorganizatsiia diialnosti derzhavnoho sluzhbovtzia: vitchyzniani ta yevropeyskyi dosvid [Self-organization of civil servant activity: domestic and European experience]*, NAPA, Kyiv, Ukraine.

17. Ministry of Ecology and Natural Resources of Ukraine (2018), "On approval of the regulation on the functional subsystem of flood control measures of the uniform state system of civil protection", available at: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/ru_z0406-18, (Accessed 16 Jan 2020).

18. Akimov, O. (2019), "The robustness of the system of professional activity of public employees: systemogenesis context", *Investytsiyi: praktyka ta dosvid*, vol. 5, pp. 104—109.

19. Karpa, M.I. (2014), "Functional Approach to the Concept of Positions of the Civil Service", *Efficiency of State Management (text): Zb.nauk. LEADU NADU under the President of Ukraine*, Vol. 40, pp. 432—440.

20. Bashtannyk, A.H. and Bashtannyk, V.V. (2012), "Organizational bases of formation of integrated systems of public management in the context of the European integration process", *Naukovyi visnyk Akademii munitsypalnoho upravlinnia*, vol. 4, pp. 15—26.

21. Bashtannyk, V. (2009), "Structural characteristics and tendencies of organizational development of national systems of public management in the conditions of modern European integration processes", *Visn. NADU*, vol. 1, pp. 5—16.

22. Bashtannyk, V. (2010), *Transformatsiia derzhavnoho upravlinnia v konteksti yevropeyskykh intehratsiinykh protsesiv [Transformation of Public Administration in the Context of European Integration Processes]*, DRIDU NADU, Dnipro, Ukraine.

23. Surai, I.H. (2012), *Formuvannia ta rozvytok elity v derzhavnomu upravlinni: istoriia, metodolohiia, praktyka [Design and development of the elite in public administration: history, methodology, practice]*, TsP "KOMPRYNТ", Kyiv, Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 15.02.2020 р.